

Blok 5

Beleid: adviescommissie uitvoering toeslagen, ADR, No, SZW

Inhoudsopgave

A. Adviescommissie (2 en 3): andere gevallen

B. IBO Toeslagen

C. ADR: opdracht

D. Nationale ombudsman

E. Verbetervoorstellen kinderopvangtoeslag

F. Gesprekken SZW

Mijn focus ligt bij het bieden van een oplossing voor de betrokken ouders bij CAF 11. Tegelijkertijd zie ik dat het probleem breder is dan CAF 11. Daarom zijn andere maatregelen nodig.

1. Ik laat – de reeds gestarte - adviescommissie uitvoering toeslagen kijken naar:
 - Het handelen van Toeslagen in andere zaken waarin vermoedens van georganiseerde fraude aan de orde zijn. Daarbij staan de positie van toeslaggerechtigden en de bestaande wettelijke kaders centraal.
 - De praktische rechtsbescherming en wenselijke verbeteringen voor toeslaggerechtigden.
2. De ADR kijkt of de problemen die zich in het CAF 11 dossier hebben voorgedaan ook voorkomen in andere CAF zaken uit die periode. Die uitkomsten worden door de adviescommissie meegewogen.
3. Aan de hand van de conclusies van de adviescommissie kijk ik ook naar de vraag van de Nationale Ombudsman over de doorwerking van de Raad van State-uitspraak naar reeds afgeronde zaken.
4. Ik praat tevens met mijn collega van SZW over de mogelijkheden om de toeslagenwetgeving te wijzigen. Daarnaast wordt zowel in de IBO Toeslagen als het programma verbetervoorstellen Kinderopvangtoeslag gekeken naar het optimaliseren van het Toeslagenstelsel.

A. Adviescommissie (deelvraag 2 en 3): andere gevallen

- De adviescommissie uitvoering toeslagen kijkt naast een oplossing voor de CAF 11 ouders [deelvraag 1] ook naar andere gevallen dan CAF 11:
- Ik heb daarbij gevraagd naar [deelvraag 2]:
 - het oordeel in meer algemene zin over het handelen van Toeslagen in andere zaken waarin vermoedens van georganiseerde fraude aan de orde zijn;
 - of de positie van de toeslaggerechtigden voldoende is gewaarborgd;
 - welke beleids- en beoordelingsruimte de Belastingdienst heeft binnen de bestaande wettelijke kaders.
- Ook vraag ik hoe het in algemene zin met de praktische rechtsbescherming van de toeslaggerechtigden is gesteld en welke verbeteringen wenselijk zijn? [deelvraag 3]
- Het deeladvies voor de CAF 11-ouders volgt spoedig na het reces, het eindrapport met de deelvragen 2 en 3 wordt eind 2019 verwacht.
- Mr. EXDONNER1 is voorzitter van de adviescommissie uitvoering Toeslagen. Naast dhr. EXDONNER1 nemen prof. mr. drs. EXDONNER1 en drs. zitting in de commissie.
- Het secretariaat van de commissie wordt gevormd door twee medewerkers van het ministerie van Financiën: een medewerker van BOA en een medewerker van FJZ/DGBD. Zij zijn beiden volledig vrijgesteld voor hun taak als secretariaat van de commissie en voeren hun werkzaamheden volledig onafhankelijk van het ministerie en de Belastingdienst uit.

Toelichting: In Artikel 6 lid 2 van het instellingsbesluit is opgenomen dat: Het secretariaat is voor de uitvoering van zijn taak uitsluitend verantwoording schuldig aan (de voorzitter van) de commissie. Zij zijn nu ook werkzaam op een locatie buiten het ministerie. Beiden hebben eerder geen betrokkenheid gehad bij de CAF 11 zaken in het bijzonder en de kinderopvangtoeslag en overige toeslagen in het algemeen.

Q. Is dhr. EXDONNER1 wel onafhankelijk genoeg gezien zijn eerdere betrokkenheid bij Toeslagen als minister en vice voorzitter van de RvS?

A.

- Dhr. EXDONNER1 heeft geen directe verantwoordelijkheid of betrokkenheid gehad bij de uitvoering van de toeslagen.
- De vicepresident is ingevolge de wet op de Raad van State niet betrokken bij de rechtspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak.
- Ik zie in dhr. EXDONNER1 een onafhankelijk en gezaghebbend voorzitter van de commissie.
- Ik heb er veel vertrouwen in dat hij samen met de andere commissieleden tot een grondig onderzoek komt met daarbij een gedegen advies waar de ouders mee geholpen zullen zijn.

Q. Is er betrokkenheid van de Belastingdienst bij de adviescommissie EXDONNER1?

A.

- Het secretariaat van de commissie wordt gevormd door twee medewerkers van het ministerie van Financiën.
- Zij zijn volledig vrijgesteld voor hun taak als secretariaat en voeren hun werkzaamheden volledig onafhankelijk van de Belastingdienst en het ministerie uit.
- Beiden hebben eerder geen betrokkenheid gehad bij de CAF 11 zaken in het bijzonder en de kinderopvangtoeslag en overige toeslagen in het algemeen.
- Een van de leden van het secretariaat is medewerker van de directie Fiscaal Juridische Zaken van het DG Belastingdienst.
- Voor zijn werkzaamheden voor de commissie zijn deze medewerkers enkel verantwoording verschuldigd aan de Voorzitter van de Commissie.

**Q. De 302 ouders wachten al 5 jaar op een oplossing.
Kan de adviescommissie niet sneller het advies
betreffende maatwerk de ouders opleveren?**

A.

- Ik herken het ongeduld van uw Kamer, dat heb ik zelf ook. Daarom heb ik de adviescommissie ook gevraagd om zo snel mogelijk, rekening houdend met het zomerreces, met een deeladvies te komen over de vraag welke beleids- en beoordelingsruimte Toeslagen heeft in de verdere afhandeling voor deze ouders. Ik vraag uw begrip dat dit niet alleen zo snel als mogelijk is, maar ook zeer zorgvuldig moet gebeuren. Ik verwacht dit deeladvies in september.
- Ik heb wel alvast de invordering van de betreffende terugvorderingen kinderopvangtoeslag en andere toeslagen/of belastingschulden voor deze ouders opgeschort. Ook zal er over deze periode geen invorderingsrente in rekening worden gebracht
- Zo wordt voorkomen dat in afwachting van de adviezen van de commissie EXDONNER1 deze ouders (verder) in de problemen kunnen komen.

Q: Als de wetgeving zo weinig ruimte biedt dat u niets kunt doen, waarom kan de Commissie dat dan wel?

A:

- Bij het afhandelen van de CAF-11 dossiers is mij duidelijk geworden dat de Belastingdienst/Toeslagen vast lijkt te zitten in een strak keurslijf van wet- en regelgeving, beleid en jurisprudentie.
- Dat strakke keurslijf lijkt ook in de weg te zitten bij het vinden van een oplossing.
- Het is goed dat een gezaghebbende adviescommissie met de frisse blik van buiten zijn licht laat schijnen op de vraag welke beleids- en beoordelingsruimte Toeslagen heeft.
- Ik kan en wil natuurlijk niet vooruitlopen op het oordeel van de adviescommissie.
- Misschien zit de oplossing in een andere interpretatie van regels, misschien in wetgeving, of misschien in iets anders.
- Ik wacht het resultaat van de adviescommissie met belangstelling af.

Q. Wanneer wordt het onderzoek naar de praktische rechtsbescherming van burgers bij de andere delen van de Belastingdienst (niet Toeslagen) ter hand genomen (invulling motie Omtzigt)?

A.

- Na oplevering van het onderzoek door de commissie EXDONNER1 eind 2019 naar de praktische rechtsbescherming van burgers bij Toeslagen, zal dit onderzoek ook voor de overige delen van de Belastingdienst (Blauw, Douane, FIOD) ter hand worden genomen.

Q. Waarom nog een commissie die een oordeel moet vellen over de dossiers van de 302 ouders. Dit kost alleen maar tijd en het is wel duidelijk dat het gewoon moet worden rechtgezet.

A.

- Het is belangrijk dat er in deze zaak waar zoveel is misgegaan nu grondig en onafhankelijk onderzoek plaatsvindt naar de gang van zaken bij de dossiers van deze betrokken ouders.
- Daarnaast gaat de Adviescommissie bezien hoe maatwerk voor deze ouders mogelijk is.
- Vanwege het belang van duidelijkheid voor de betrokken ouders heb ik de commissie gevraagd om zo spoedig mogelijk - rekening houdend met het zomerreces - met een deeladvies over de vraag ten aanzien van maatwerk te komen.

B. IBO Toeslagen

- Op dit moment loopt er een IBO-onderzoek naar het toeslagenstelsel:
 - Daarin worden voorstellen gedaan voor verbeteringen in het huidige stelsel voor de korte termijn. Deze zijn in het bijzonder gericht op het verminderen van het aantal terugvorderingen en nabetalingen.
 - Het andere deel richt zich op het onderzoeken van de mogelijkheden voor alternatieven voor het toeslagenstelsel voor de lange termijn.
- Op deze manier willen we het toeslagenstelsel hervormen om onder meer de problemen in de CAF 11-zaak te voorkomen. Ik werk daarin samen met de staatssecretaris van SZW.
- Ik informeer uw Kamer in het najaar over de voortgang van dit traject.

C. ADR: opdracht

- In het debat van 21 maart jl. heeft u aangekondigd een onderzoek te laten uitvoeren naar andere CAF zaken waarbij de oude werkwijze (stopzetten ipv opschorten) is gehanteerd (2013 t/m 30 juni 2016) om te bezien of er soortgelijke problemen hebben gespeeld.
- De voorbereidende werkzaamheden en de onderzoeksopdracht aan ADR is nagenoeg afgerond en gaat spoedig naar de Kamer.

Belangrijkste punten:

- Onderzoeksfase
 - Is het besluit tot stopzetting van toeslagen bij burgers voldoende vastgelegd?
- Behandelfase
 - Zijn de termijnen in de behandelfase en de stopzetting van lopende toeslagen voldoende onderbouwd?
- Bezwaar/beroepsfase
 - Is er sprake van overschrijding van de wettelijk toegestane termijn voor bezwaarbehandeling.
 - Bij hoeveel stopgezette (CAF-gerelateerde) toeslagen uit de periode 2014-2016 loopt de procedure inzake bezwaar en/of beroep nog.

D. Nationale ombudsman in relatie tot CAF 11

- (1) Het rapport **“geen powerplay maar fair play”** van 7 augustus 2017. Dit is het begin geweest van het CAF 11-dossier. Op 7 november 2017 zijn de aanbevelingen aan uw Kamer toegelicht
 - Op 24 mei jl. hebben wij een brief ontvangen van de No met het verzoek te kijken of de uitspraak van de Raad van State aanleiding is om ouders die in een vergelijkbare situatie zitten als degene die de Raad van State in het gelijk heeft gesteld, een behoorlijke oplossing te bieden.
- (2) De Nationale ombudsman heeft in december 2018 aan Toeslagen laten weten dat er een maatschappelijke discussie gaande is over profilering, risicoselectie, algoritmen en kunstmatige intelligentie.
- Het onderzoek is beëindigd.
- De reden is dat de ombudsman de tijd niet rijp achtte om een weloverwogen oordeel te vellen over profileringssystemen in het algemeen en over een concrete casus, zoals het risicoclassificatie-systeem van Toeslagen.
- Op 7 juni jl. heeft de Ombudsman de staatssecretaris een brief gestuurd waarin hij aankondigt alsnog een onderzoek naar etnisch profileren te starten. Er zijn hiervoor meerdere overheidsorganisaties benaderd.
- Op 13 juni jl. is ombudsman geïnformeerd over adviescommissie uitvoering toeslagen.

E. Gesprekken SZW

Samen met SZW lopen een tweetal trajecten:

- **Verbetervoorstellen kinderopvangtoeslag**

SZW en de Belastingdienst zijn gezamenlijk traject gestart waarbij wordt gekeken naar 4 thema's:

- **Eerder signaleren:** Door maandelijks actuele gegevens van kinderopvangorganisaties te ontvangen kan de Belastingdienst eerder signaleren of deze afwijken van de door de ouders opgegeven schatting.
 - **Doelgroepen:** Begeleiden van ouders met een grote kans op terugvorderingen (pilot casemanagement en pilot specifieke doelgroep)
 - **Verbeteren digitale dienstverlening:** Bijvoorbeeld verbeteren toeslagenwebsite en website voor mobiele apparaten.
 - **Verkenningen:** bijvoorbeeld proportioneel vaststellen van de kinderopvangtoeslag.
- **Ambtelijke exercitie knelpunten in regelgeving**
 - Samen met SZW is traject gestart om knelpunten regelgeving in kaart te brengen.

Q: Op welke onderdelen is de wetgeving te strikt om tegemoet te komen aan het maatschappelijke rechtvaardigheidsgevoel, zoals Staatssecretaris Snel in zijn Kamerbrief stelt?

A.

- Zoals aangegeven in de Kamerbrief van 11 juni, bieden wettelijke bepalingen niet altijd voldoende ruimte voor de menselijke maat in het geval een ouder niet alle te betalen kosten van kinderopvang in een jaar heeft voldaan.
- Ik zal samen met de Staatssecretaris van SZW de mogelijkheden van proportioneel vaststellen in deze situaties onderzoeken. Dit loopt mee met traject verbetervoorstellen kinderopvangtoeslag.
- Daarnaast zal de adviescommissie Uitvoering Toeslagen, onder leiding van de heer EXDONNER1, kijken naar de mogelijkheden om – waar nodig – maatwerk te bieden aan burgers.

Q. Welke lessen uit de CAF 11-zaak neemt u mee, Verbetervoorstellen kinderopvangtoeslag, zodat dit niet nog een keer kan gebeuren?

A.

- Voor de lessen uit de CAF 11 zaak wacht ik het rapport van de Adviescommissie EXDONNER1 af.
- In het verbetertraject kinderopvangtoeslag worden verbetermaatregelen opgepakt die betrekking hebben op het reguliere aanvraag- en wijzigingsproces.
- Dit met als primaire doel het verminderen van het aantal hoge terugvorderingen. Het gaat hierbij onder andere om het gegevensuitwisseling en casemanagement.
- Dit staat op zich los van de CAF 11 zaak.
- Over de reikwijdte en voortgang van het Verbetertraject is de kamer recent geïnformeerd in de brief van de staatssecretaris van SZW van 25 april.